

Jedinstveno tržište Europske unije

Glibo, Marija

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:145:155781>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-29**

Repository / Repozitorij:

[EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Diplomski studij Financijski menadžment

Marija Glibo

Jedinstveno tržište Europske unije

Diplomski rad

Osijek, 2023.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Diplomski studij Financijski menadžment

Marija Glibo

Jedinstveno tržište Europske unije

Diplomski rad

Kolegij: Ekonomske politike EU

JMBAG: 0010227892

e-mail: mglibo@efos.hr

Mentor: Izv.prof.dr.sc. Dražen Čučić

Osijek, 2023.

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek

Faculty for Business and Economy in Osijek

Graduate study Financial management

Marija Glibo

The single market of the European Union

Graduate paper

Osijek, 2023.

IZJAVA

O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI, PRAVU PRIJENOSA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA, SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je DIPLOMSKI
(navesti vrstu rada: završni / diplomski / specijalistički / doktorski) rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom *Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska*.
3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti, NN 119/2022).
4. izjavljujem da sam autor/autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta/studentice: MARIJA GLIBO

JMBAG: 0010227892

OIB: 44469069947

e-mail za kontakt: mglibo@efos.hr

Naziv studija: DIPLOMSKI STUDIJ FINANCIJSKI MENADŽMENT

Naslov rada: JEDINSTVENO TRŽIŠTE EUROPSKE UNIJE

Mentor/mentorica rada: Izv. prof.dr.sc. Dražen Čučić

U Osijeku, 18. rujna 2023. godine

Potpis Glubo Marija

Jedinstveno tržište Europske unije

SAŽETAK

Jedinstveno tržište je jedan od ključnih elemenata europske integracije. Jedinstveno tržište Europske unije jedinstven je koncept koji je promijenio način kretanja roba, usluga, kapitala i ljudi unutar EU-a. Jedinstveno tržište uspostavljeno je s ciljem stvaranja besprijekornog i integriranog gospodarskog područja. Slobodan protok roba i usluga omogućava protok između zemalja članica, bez carina i kvota. To potiče trgovinu, otvara nova tržišta za poduzeća i povećava izbor i konkurenciju za potrošače. Slobodan protok kapitala omogućuje protok kapitala između zemalja članica, što olakšava investicije, financiranje poduzeća i stvaranje novih radnih mjesta. Slobodan protok radne snage omogućava protok radne snage, što znači da građani EU mogu raditi i živjeti u bilo kojoj zemlji EU. To pomaže u smanjenju nezaposlenosti, poboljšava mobilnost radne snage i olakšava privlačenje visokokvalificiranih radnika. Jedinstveno tržište EU uključuje i nastojanja za harmonizaciju regulativa među zemljama članicama. To smanjuje administrativne barijere i olakšava poslovanje na prekograničnoj razini. Također potiče konkurenciju jer poduzeća moraju biti konkurentna kako bi preživjela na širem tržištu. To dovodi do većeg izbora, nižih cijena i poboljšane kvalitete proizvoda i usluga. Glavni cilj rada je istražiti Europsku uniju i politiku jedinstvenog tržišta. Svrha rada je istražiti zemlje članice i njihove doprinose zajedničkom tržištu kao i istražiti potencijalne planove za poboljšanje i jačanje zajedničkog tržišta. U radu su korištene mnoge znanstvene metode poput povijesne, statističke i slično, a rad je potkrijepljen stručnom literaturom iz knjižnica i literaturom preuzetom s interneta.

Ključne riječi: jedinstveno tržište, EU, sloboda, ljudi

The single market of the European Union

ABSTRACT

The single market is one of the key elements of European integration. The single market of the European Union is a unique concept that has changed the way goods, services, capital and people move within the EU. The single market was established with the aim of creating a seamless and integrated economic area. The free flow of goods and services enables the flow between member countries, without tariffs and quotas. This stimulates trade, opens up new markets for businesses and increases choice and competition for consumers. The free flow of capital enables the flow of capital between member countries, which facilitates investments, financing companies and creating new jobs. The free movement of labor enables the flow of labor, which means that EU citizens can work and live in any EU country. This helps reduce unemployment, improves labor mobility and facilitates the attraction of highly skilled workers. The EU single market also includes efforts to harmonize regulations among member countries. This reduces administrative barriers and facilitates cross-border business. It also encourages competition as businesses need to be competitive in order to survive in the wider market. This leads to greater choice, lower prices and improved quality of products and services. The main goal of the work is to investigate the European Union and the policy of the single market. The purpose of the paper is to investigate the member countries and their contributions to the common market, as well as to explore potential plans for improving and strengthening the common market. Many scientific methods were used in the work, such as historical, statistical and similar, and the work was supported by professional literature from libraries and literature downloaded from the Internet.

Key words: single market, EU, freedom, people

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Metodologija	2
2.1. Predmet i cilj rada	2
2.2. Sadržaj i struktura rada	3
3. Europska unija	4
3.1. Povijest Europske unije	5
3.2. Vrijednosti Europske unije	6
3.3. Institucije Europske unije	7
3.4. Države članice Europske unije	8
3.5. Republika Hrvatska kao članica Europske unije	10
3.5.1 Osnovna obilježja Republike Hrvatske	11
3.5.2. Trgovina i gospodarstvo republike hrvatske	15
4. Jedinstveno tržište Europske unije	19
4.1. Sloboda kretanja ljudi	19
4.2. Sloboda kretanja robe	20
4.3. Sloboda kretanja usluga	21
4.4. Sloboda kretanja kapitala	22
4.4.1. Unija tržišta kapitala	22
4.4.2. Akcijski plan za uniju tržišta kapitala iz 2020.	23
4.4.3. Paketi mjera za uniju tržišta kapitala	23
5. Funkcioniranje jedinstvenog tržišta	25
5.1. Industrijska strategija Europske unije	25
5.2. Otpornost zajedničkog tržišta Europske unije	26
5.3. Praćenje zajedničkog tržišta Europske unije	27
5.4. Uloga vijeća u produblivanju jedinstvenog tržišta	27
6. Jedinstveno tržište kao ključan čimbenik zelene i digitalne tranzicije	29
6.1. Zeleno jedinstveno tržište	29
6.2. Ekološki dizajn za održive proizvode	31
6.3. Digitalno jedinstveno tržište	32
7. Program za jedinstveno tržište EU 2021. - 2027	34

7.1. Misija i ciljevi.....	34
7.2. Provedba programa	35
7.3. Budžet programa	36
8. Zaključak	37
Literatura	38
Popis slika.....	41
Popis tablica	42
Popis grafikona.....	43

1. Uvod

Jedinstveno tržište Europske unije predstavlja jedan od najznačajnijih i najambicioznijih projekata u procesu europske integracije. Ova inicijativa, koja je uspostavljena na temelju Rimskih ugovora 1957. godine, ima za cilj stvaranje jednog zajedničkog tržišta bez granica na kojem se slobodno može kretati roba, usluge, kapital i radna snaga. Kao takvo, jedinstveno tržište nosi niz prednosti i koristi kao što su proizvodi i usluge po nižim cijenama bez geografskog ograničenja, potrošači mogu računati da su proizvodi koje kupuju sigurni, promiče se očuvanje okoliša i drugih vrijednosti, poduzećima je omogućen rast i razvoj te pomicanje granica poslovanja te nudi zajedničko pronalaženje rješenja za različite izazove. Iako je jedinstveno tržište EU osmišljeno kako bi promoviralo slobodnu trgovinu, postoje slučajevi nacionalnog protekcionizma. Zemlje članice mogu primjenjivati nepravedne trgovinske barijere ili poticati domaću proizvodnju i usluge na štetu konkurencije iz drugih zemalja članica. To može narušiti ideju jednakih uvjeta poslovanja unutar jedinstvenog tržišta. Unatoč napretku u harmonizaciji regulativa, još uvijek postoje značajne razlike u zakonodavstvu i regulativama između zemalja članica, što može stvarati administrativne prepreke. Iako jedinstveno tržište EU ima potencijal za ekonomski rast i razvoj, postoje značajne gospodarske nejednakosti između različitih regija unutar EU. Razlike u razini razvijenosti, infrastrukturi, tržišnim uvjetima i konkurentnosti mogu stvoriti neravnotežu i otežati ravnomjerno iskorištavanje prednosti jedinstvenog tržišta. Izlazak Ujedinjenog Kraljevstva iz EU (Brexit) također predstavlja veliki izazov za jedinstveno tržište. To je dovelo do promjena u trgovinskim odnosima i carinskim procedurama između Ujedinjenog Kraljevstva i preostalih zemalja članica EU. Brexit je stvorio dodatnu neizvjesnost i povećao administrativne troškove za poduzeća koja posluju između UK-a i EU-a. Također značajan izazov jedinstvenog tržišta su i migracije, nejednaka raspodjela migranata, integracija i socijalna kohezija, sigurnost i kontrola granica i slično.

2. Metodologija

Tijekom pisanja diplomskog rada korišten je značajan broj različitih znanstvenih metoda. Deduktivna metoda u radu korištena je da bi se proučila pozicija Republike Hrvatske unutar zajednice Europske unije te kako bi se na temelju dostupnih statističkih podataka istaknuli zaključci o napredcima nakon pristupanja. Metoda deskripcije korištena je kako bi se u radu prikazala uloga jedinstvenog tržišta kako za Europsku uniju općenito, tako i za države članice pojedinačno. U istraživanju je korištena i statistička metoda kako bi se grafikonima i tablicama prikazala kretanja određenih pojava. Povijesna metoda korištena je za kronološki prikaz razvoja Europske unije i jedinstvenog tržišta EU. Metoda klasifikacije upotrijebljena je za kategorizaciju institucija Europske unije, njihovih zadaća i slično.

Za izvore i teorijski pristup korištena je dostupna stručna literatura s interneta kao i drugi relevantni internetski izvori, korištene su i knjige posuđene iz sveučilišnih i gradskih knjižnica.

2.1. Predmet i cilj rada

Predmet rada je analizirati ulogu jedinstvenog tržišta Europske unije u promicanju gospodarskog rasta i konkurentnosti članica s posebnim naglaskom na Republiku Hrvatsku, analizirati utjecaj na slobodu kretanja roba, usluga, kapitala i radne snage, kao i analizirati Program za jedinstveno tržište za razdoblje od 2021. do 2027. godine.

Cilj rada je istražiti činjenice o nastanku ali i napretku Europske unije kao i istražiti i objasniti funkcioniranje njezinih institucija te približavanje država članica. Također će se detaljno objasniti pojmovi Europske unije, jedinstvenog tržišta Europske unije, slobode na kojim se temelji jedinstveno tržište, digitalna i zelena tranzicija te ostalo. Cilj rada je isto tako i istražiti prošla postignuća jedinstvenog tržišta, trenutno stanje te planirana buduća postignuća.

2.2. Sadržaj i struktura rada

Diplomski rad čini ukupno osam dijelova koji prate EU i jedinstveno tržište EU.

U početnom dijelu detaljno je obrađena Europska unija, njezine članice i potencijalne članice, značajne institucije, ciljevi i politike s fokusom na jedinstveno tržište. Također, obrađena je uloga Republike Hrvatske u zajednici.

Četvrti dio rada bazira se na jedinstvenom tržištu. Detaljno su objašnjene slobode na kojima se ono temelji kao i pojam Unije tržišta kapitala, njezin akcijski plan te paketi mjera.

U nastavku, detaljno je opisano funkcioniranje jedinstvenog tržišta, s naglaskom na otpornost i praćenje jedinstvenog tržišta kao i uloga Vijeća u produbljivanju istaknutog tržišta. Osim toga, detaljno je pojašnjena industrijska strategija EU.

Šesti dio temelji se na pojašnjavanju digitalne i zelene tranzicije kao ključnih čimbenika jedinstvenog tržišta. Definiraju se zeleno i digitalno jedinstveno tržište te pojašnjava ekološki dizajn za održive proizvode.

U posljednjem dijelu analizirat će se Program za jedinstveno tržište tijekom razdoblja od 2021. do 2027. godine a na temelju rezultata analize bit će izvedeni zaključci o važnosti i uspjehu jedinstvenog tržišta.

Na kraju rada sažet će se navedena poglavlja te zaključiti tema.

3. Europska unija

Europska unija može se definirati kao jedinstveno partnerstvo od 27 država koje su odlučile zajedničkim snagama graditi bolju budućnost. Kao pravi partneri, zemlje članice dijele i zajedničke ciljeve, a oni su, prema Fontaine (2017) sljedeći:

- očuvanje mira koji vlada među državama članicama te neprekidan rad na njemu, isto tako i prema susjednim zemljama,
- ujedinjavanje država potaknutih na zajedničku suradnju,
- omogućiti siguran i slobodan život svim građanima,
- promicanje gospodarske solidarnosti, ali isto tako i društvene,
- očuvanje identiteta i raznolikosti u svijetu,
- promicanje vrijednosti koje su zajedničke svim građanima.

Prema službenoj stranici Europske unije (2023) istaknuta su četiri značajna simbola:

1. Europska himna
2. Dan Europe
3. Europska zastava
4. Moto Europske unije.

Beethovenova „Oda radosti”, koja se izvodi bez teksta, službenom himnom postala je 1985. godine dok se dan Europe obilježava 9. svibnja te predstavlja godišnjicu povijesne „Schumanove deklaracije”.

Kako ističe Službena stranica Europske unije (2023), zastava Europe ne simbolizira isključivo i samo Europsku uniju već i jedinstvo koje je njezina posebna odlika te identitet u svakom smislu. Zvijezde, koje su ključan detalj zastave, predstavljaju ideale sklada među povezanim narodima, njihovo jedinstvo te solidarnost koja je neizostavan dio za funkcioniranje velike zajednice.

Moto Europske unije je „Ujedinjena u raznolikosti” a istaknuo se 2000. godine. Službena stranica Europske unije (2023) navodi da on označava ujedinjenje građana u zajednicu koja je obogaćena blagostanjem i mirom i koja se diči raznolikošću brojnih jezika, tradicija i kultura.

Važno je napomenuti da Europska unija također ima zajedničku valutu, a to je euro. On je prema Službenoj stranici Europske unije (2023) službena valuta od čak 20 zemalja, dok ih zajednica ukupno ima 27, što predstavlja većinu.

3.1. Povijest Europske unije

„U Schumanovoj deklaraciji 9. svibnja 1950. predloženo je osnivanje Europske zajednice za ugljen i čelik, što se ostvarilo Pariškim ugovorom od 18. travnja 1951. Time je šest država osnivačica (Belgija, Savezna Republika Njemačka, Francuska, Italija, Luksemburg i Nizozemska) uspostavilo zajedničko tržište ugljena i čelika. U razdoblju nakon Drugoga svjetskog rata, cilj je bio osigurati mir među pobjedničkim i pobijeđenim narodima Europe te ih povezati kao jednake suradnjom unutar zajedničkih institucija“ (Fontaine, 2017:14).

Možemo uočiti da je Europska unije zapravo krenula iz nule, od samo 6 država kako je istaknuto došla je do 27 koliko sada broji. Fontaine (2017) smatra da je idući povijesno važan događaj potpisivanje Rimskog ugovora 25. ožujka 1957. kada je već spomenutih 6 država odlučilo da će osnovati Europsku agenciju za atomsku energiju i Europsku ekonomsku zajednicu, također, kao važno ističe i carine, koje su ukinute 1. srpnja 1968. za ove države, a tijekom 1960-ih uspostavljene su zajedničke politike, posebno u području trgovine i poljoprivrede.

Koliko su ovi pothvati bili uspješni i primamljivi svjedoči upravo činjenica da su se Danska, Irska i Ujedinjena Kraljevina također odlučile pridružiti Zajednici.

Fontaine (2017) navodi da se prvo proširenje, koje je podrazumijevalo šest članica, povećalo na devet članica, a taj događaj nastupio je 1973. U isto vrijeme uvedene su nove okolišne i socijalne politike, a 1975. godine svoje djelovanje započeo je i Europski fond za regionalni razvoj.

Proširenjima ovdje nije bio kraj, naprotiv, tek su započela. Rudolf i Vrdoljak (2005) navode da se Zajednici 1981. pridružila i Grčka, a zatim Španjolska i Portugal 1986.

Rudolf i Vrdoljak (2005) navode da je Ugovorom o Europskoj uniji ova snažna i velika međunarodna organizacija dobila novi naziv: Europska unija (European Union), a istaknuti ugovor stupio je na snagu 1. studenoga 1993. godine.

Fontaine (2017) navodi da su se još tri zemlje odlučile pridružiti Europskoj uniji, a to su Austrija, Finska i Švedska, pa se broj članica 1995. godine povećao na 15. Prema godini koja je spomenuta, može se uočiti da je to već vrijeme kada svijet počinje suočavanje s novim tehnologijama, Internet uzima maha i počinje se primjenjivati u sve većem obujmu, a to naravno i pred Europu stavlja nove izazove globalizacije koji u velikom spektru imaju pozitivne učinke ali isto tako stvara i kulturne i društvene napetosti.

Jelovčić i dr. navode da je nakon mnogih godina priprema i provedenih reformi Europska unija doživjela svoje najveće proširenje uključujući čak 10 država kandidatkinja. 21. svibnja 2004., Cipar, Češka, Estonija, Mađarska, Latvija, Litva, Malta, Poljska, Slovačka i Slovenija pristupile su punopravnom članstvu. Ovo proširenje označilo je povezivanje istočnih i zapadnih dijelova Europe. Bugarska i Rumunjska pridružile su se Europskoj uniji 1. siječnja 2007. godine, povećavajući broj članica na 27. Posljednje proširenje obilježila je upravo Republika Hrvatska koja je 1. srpnja 2013. postala članica, a nakon nje novo proširenje se još nije dogodilo.

3.2. Vrijednosti Europske unije

Kako ističe službena stranica Europske unije (2023) ona se temelji na šest vrijednosti, prva vrijednost je ljudsko dostojanstvo, koje se mora poštovati i zaštititi u svakom smislu, bez povrede, druga vrijednost je sloboda, koja obuhvaća slobodu kretanja unutar Unije, kao i osobne slobode poput poštovanja privatnog života, slobode mišljenja, vjeroispovijesti, okupljanja, izražavanja i informiranja, ove slobode su zaštićene Poveljom EU o temeljnim pravima. Treća vrijednost je demokracija, što znači da je funkcioniranje EU-a temeljeno na predstavničkoj demokraciji. Europski građani uživaju politička prava, s pravom da se kandidiraju i glasaju na izborima za Europski parlament. Građani EU-a također imaju pravo kandidirati se i glasati u zemlji boravišta ili matičnoj zemlji. Četvrta vrijednost je jednakost, koja se odnosi na jednaka prava svih građana. Načelo ravnopravnosti žena i muškaraca je temelj svih europskih politika i europske integracije, primjenjuje se u svim područjima. Peta vrijednost je vladavina prava. Sve što EU čini temelji se na ugovorima na koje su se dobrovoljno i demokratski odlučile sve države članice. Pravo i pravda se temelje na neovisnom pravosuđu, a Sud Europske unije ima konačnu nadležnost, čije presude moraju biti poštovane od svih država članica.

Posljednja vrijednost je ljudska prava, koja su zaštićena Poveljom EU o temeljnim pravima, kako je istaknuto na službenoj stranici Europske unije (2023). Ta prava obuhvaćaju slobodu od diskriminacije na temelju spola, rasnog ili etničkog podrijetla, vjere ili uvjerenja, invaliditeta, dobi ili spolne orijentacije. Također, uključuju pravo na zaštitu osobnih podataka i pravo na pristup pravosuđu.

3.3. Institucije Europske unije

Jelovčić i dr. (2018) navodi 5 najvažnijih institucija Europske unije, a one su:

- Vijeće Europske unije
- Europski parlament
- Europska komisija
- Europsko vijeće
- Sud pravde Europske unije.

Vijeće Europske unije, koje predstavlja glas država članica „sastoji od po jednog predstavnika svake države članice i sastaje se u Bruxellesu“ (Jelovčić i dr., 2018:25)

Također, vrlo je važno napomenuti da je neophodno razlikovati Vijeće Europske unije od Europskog vijeća.

Rudolf i Vrdoljak (2005) navode da je Europski parlament institucija koja predstavlja građane država članica Europske unije i izražava njihovu demokratsku volju. Zastupnike u Parlamentu biraju građani putem neposrednih, općih izbora koji se održavaju svakih pet godina. U lipnju 2004. godine, izabrano je 732 zastupnika iz 25 država članica EU. Plenarne sjednice obično se održavaju u Strasbourgu, a dodatne sjednice se održavaju u Bruxellesu i Luksemburgu. Parlament ima sedamnaest odbora koji obavljaju pripremne poslove za plenarne sjednice, a unutar Parlamenta djeluje i nekoliko političkih skupina koje se najčešće sastaju u Bruxellesu. Glavno tajništvo Parlamenta nalazi se u Luksemburgu.

Prema Fontaine (2017) Europska komisija je ključna institucija EU i ona je jedina koja ima pravo izrađivati prijedloge za nove zakone EU koje nakon toga šalje Vijeću i Parlamentu na raspravu i donošenje, isto tako važno napominje da Komisija odgovara Parlamentu te, ako joj Parlament izglasa nepovjerenje, cijela Komisija mora odstupiti s dužnosti.

Kako navodi Kesner Škreb (2007) Europsko vijeće je sastavljeno od vođa država ili vlada država članica Europske unije, kao i predsjednika Europske komisije. Ono utvrđuje ključne smjernice europske politike u vezi s pitanjima kao što su proširenje, proračun ili bitne reforme pojedinih područja politike EU. Iako Europsko vijeće nema formalnu ulogu u zakonodavnom procesu, kao što se sastoji od vođa država članica, ono ima najveći utjecaj u procesu donošenja odluka unutar Unije.

Kada je riječ o Sudu pravde Europske unije, njegova zadaća je naravno da se pravo Europske unije jednako primjenjuje i tumači u svim državama članicama, te da ga one kao i institucije EU poštuju.

Službena stranica Europske unije (2023) navodi 5 osnovnih zadaća Suda Europske unije, a one su:

- Tumačenje prava
- Provedba prava
- Poništenje pravnih akata EU
- Osiguravanje postupanja EU
- Sankcioniranje institucija EU.

3.4. Države članice Europske unije

Europska unija je u vrijeme svog osnutka 1957. godine imala 6 članica, a danas ima 27.

Prema Eurostat (2021) podacima ukupan broj stanovnika EU 2020. godine iznosio je 447,3 milijuna, dok je ukupan broj stanovnika eurozone u 2020. godini 342,4 milijuna.

Kako navodi Ministarstvo pravosuđa (2023) Europsku uniju trenutno čine 27 država članica: Belgija, Bugarska, Češka, Cipar, Danska, Estonija, Finska, Francuska, Grčka, Hrvatska, Irska, Italija, Latvija, Litva, Luksemburg, Malta, Mađarska, Nizozemska, Njemačka, Poljska, Portugal, Rumunjska, Slovačka, Slovenija, Španjolska, Švedska i Austrija.

Prema EU&JA (2023) važno je spomenuti da Europska unija uključuje devet regija smještenih daleko od europskog kontinenta, koje su poznate kao "prekomorska područja" ili "najudaljenije regije". Te regije obuhvaćaju Francusku Gijanu, Guadeloupe, Martinique, Mayotte, Réunion i Sint-Maarten iz Francuske, Azore i Madeiru iz Portugala te Kanarske otoke iz Španjolske.

U nastavku, tablica prikazuje koje države su članice Europske unije i kada su joj pristupile.

Tablica 1: Države članice EU i godine pristupanja.

1951.	Belgija, Njemačka, Italija, Francuska, Luksemburg, Nizozemska
1973.	Irska, Danska, Ujedinjeno Kraljevstvo
1981.	Grčka
1986.	Portugal, Španjolska
1995.	Finska, Austrija, Švedska
2004.	Slovenija, Cipar, Estonija, Češka, Slovačka, Latvija, Mađarska, Litva, Malta, Poljska.
2007.	Rumunjska, Bugarska
2013.	Republika Hrvatska

Izvor: Izrada autora prema Službenoj stranici Europske unije (2023). Dostupno na:

https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles_hr , pristupljeno:

02.05.2023.

Sve države koje su prikazane kao članice Europske unije, svoje mjesto su i zadržale, međutim postoji jedna iznimka. U tablici se može uočiti 28 država, dok je točan broj članica 27 što bi označilo da je jedna od njih napustila Europsku uniju.

Jelovčić i dr. ističu da nakon što je donesena spomenuta odredba, jedina država članica koja je odlučila provesti nacionalni referendum o izlasku iz Europske unije je bilo Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske. Taj referendum, poznat kao Brexit, održan je 23. lipnja 2016. godine. Na referendumu je Ujedinjeno Kraljevstvo glasalo za izlazak iz EU sa 51,89 % glasova za i 48,11 % glasova protiv

Osim država članica, valja napomenuti da postoje i države koje su u statusu kandidatkinja i potencijalnih kandidatkinja, a one će biti istaknute sljedećim tabličnim prikazom.

Tablica 2: Države kandidatkinje i potencijalne države kandidatkinje.

DRŽAVE KANDIDATKINJE	Crna Gora, Makedonija, Turska, Island i Srbija
POTENCIJALNE DRŽAVE KANDIDATKINJE	Bosna i Hercegovina, Albanija i Kosovo

Izvor: Izrada autora prema podacima Ministarstva pravosuđa (2023). Dostupno na : <https://mpu.gov.hr/istaknute-teme/drzavni-strucni-ispit-22550/primjeri-pitanja-i-odgovora-za-provjeru-znanja/primjeri-pitanja-i-odgovora-za-srednju-strucnu-spremu/osnove-sustava-europske-unije/23044> , pristupljeno: 04.05.2023.

3.5. Republika Hrvatska kao članica Europske unije

Republika Hrvatska postala je članica Europske unije 1. srpnja 2013. godine. Ulazak Hrvatske u EU označio je kraj dugogodišnjeg procesa pristupanja koji je trajao od 2003. godine. Kao članica EU, Hrvatska je obvezna provoditi europske zakone i pravila, te aktivno sudjelovati u donošenju novih propisa i politika EU. Također, Hrvatska ima pravo sudjelovati u odlučivanju o pitanjima koja se odnose na EU na razini Vijeća EU i Europskog parlamenta. Također, ulazak u EU predstavlja veliki korak za Hrvatsku u smislu gospodarskog razvoja, otvaranja novih tržišta i mogućnosti za ulaganja, ali i izazova u smislu prilagodbe europskim standardima i zahtjevima. Hrvatska također ima pristup europskim fondovima i programima te može računati na pomoć i podršku EU u različitim područjima.

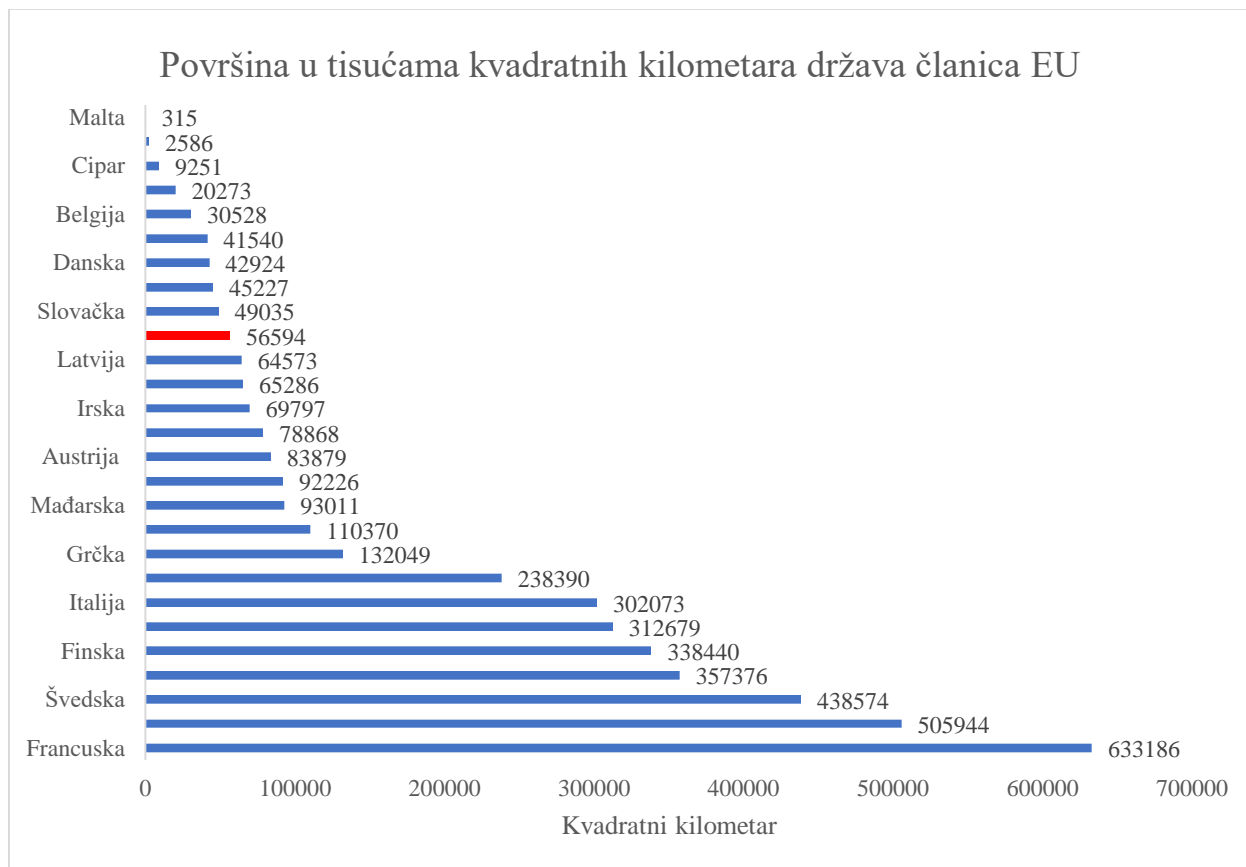
3.5.1 Osnovna obilježja Republike Hrvatske

1. srpnja 2013. godine Republika Hrvatska se pridružila velikoj i utjecajnoj zajednici EU. Glavni grad je Zagreb, a službeni jezik hrvatski. Valuta Republike Hrvatske je euro, a članica europodručja je postala 1. siječnja 2023. godine. Na isti datum postala je članica i schengenskog područja.

Prema podacima Službene stranice Europske unije (2023) Europska unija obuhvaća područje veće od 4 milijuna km² i ima populaciju od 447,7 milijuna ljudi. Među zemljama članicama, Francuska je najveća po površini, dok je Malta najmanja.

Kada govorimo o veličini zemalja po pitanju površine, RH zauzima 18. mjesto, a kako stoji u odnosu na ostale države članice, prikazat će se sljedećim grafikonom.

Grafikon 1: Površina država članica Europske unije.

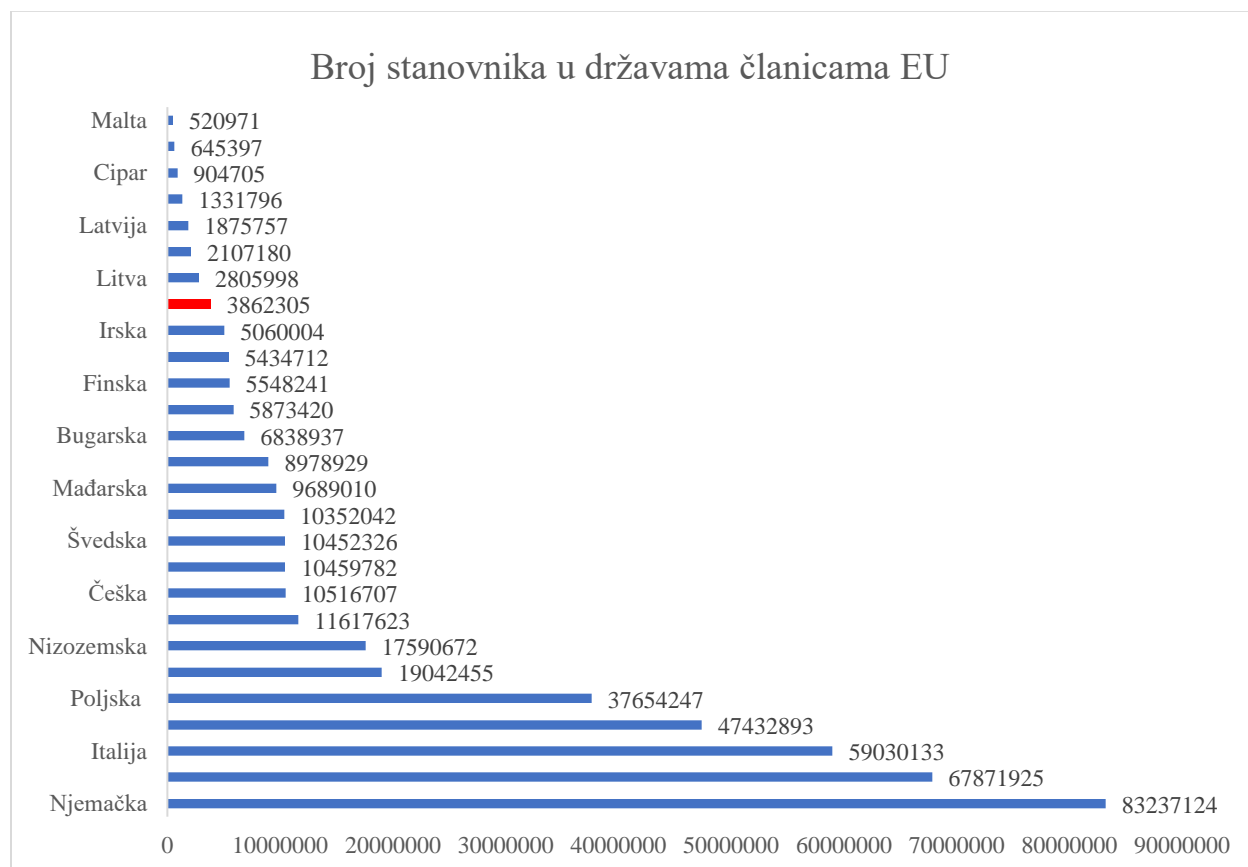

Izvor: Izrada autora prema podacima Eurostata (2022). Dostupno na:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/REG_AREA3_custom_5468707/bookmark/table?lang=en&bookmarkId=e9572305-224b-4fa0-bf0f-a039d44e272e, pristupljeno: 15.05.2023.

Kada je riječ o broju stanovnika, Republika Hrvatska na ovoj ljestvici zauzima 20. mjesto sa 3 862 305 stanovnika prema podacima Eurostata (2022). A kako se kreću brojke kod ostalih država i koliko Republika Hrvatska odskoče od njih prikazat će se sljedećim grafikonom.

Grafikon 2: Broj stanovnika država članica Europske unije.

Izvor: Izrada autora prema podacima Eurostata (2022). Dostupno na:

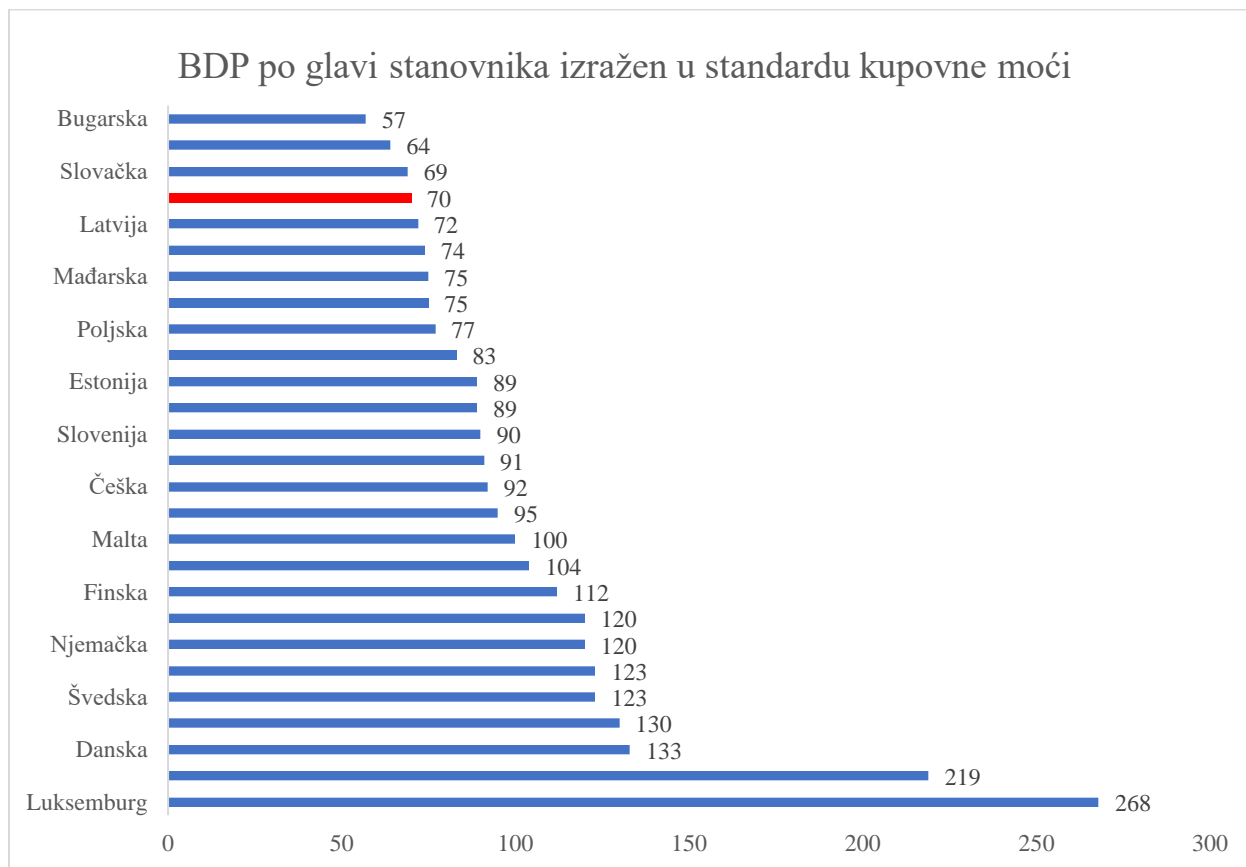
https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/DEMO_GIND__custom_7127262/default/table ,
pristupljeno: 15.05.2023.

Službena stranica Europske unije (2023) navodi da se životni standard ocjenjuje uspoređivanjem omjera cijena određenih roba i usluga te dohotka u svakoj zemlji. Za tu svrhu koristi se zajednička valuta pretpostavljenog iznosa koja se naziva standardom kupovne moći.

Usporedbom bruto domaćeg proizvoda po stanovniku sa standardom kupovne moći, dobiva se uvid u životni standard unutar Europske unije.

Budući da je BDP važan makroekonomski indikator, sljedećim grafikonom prikazat će se BDP po glavi stanovnika izražen u standardu kupovne moći za svih 27 država članica, te usporediti odnos BDP-a Republike Hrvatske s preostalim državama.

Grafikon 3: BDP po glavi stanovnika izražen u standardu kupovne moći.

Izvor: Izrada autora prema podacima Eurostata (2022). Dostupno na:

<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/TEC00114/bookmark/table?lang=en&bookmarkId=29dc71b2-bbc7-4f26-9cea-f1f8df4b6b69> , pristupljeno: 15.05.2023.

Prema grafikonu možemo učitati da se Republika Hrvatska nalazi pri samome dnu ljestvice, manji BDP imaju samo Slovačka, Grčka i Bugarska, dok je od Luksemburga koji se nalazi na 1. mjestu, PDB Republike Hrvatske daleko manji.

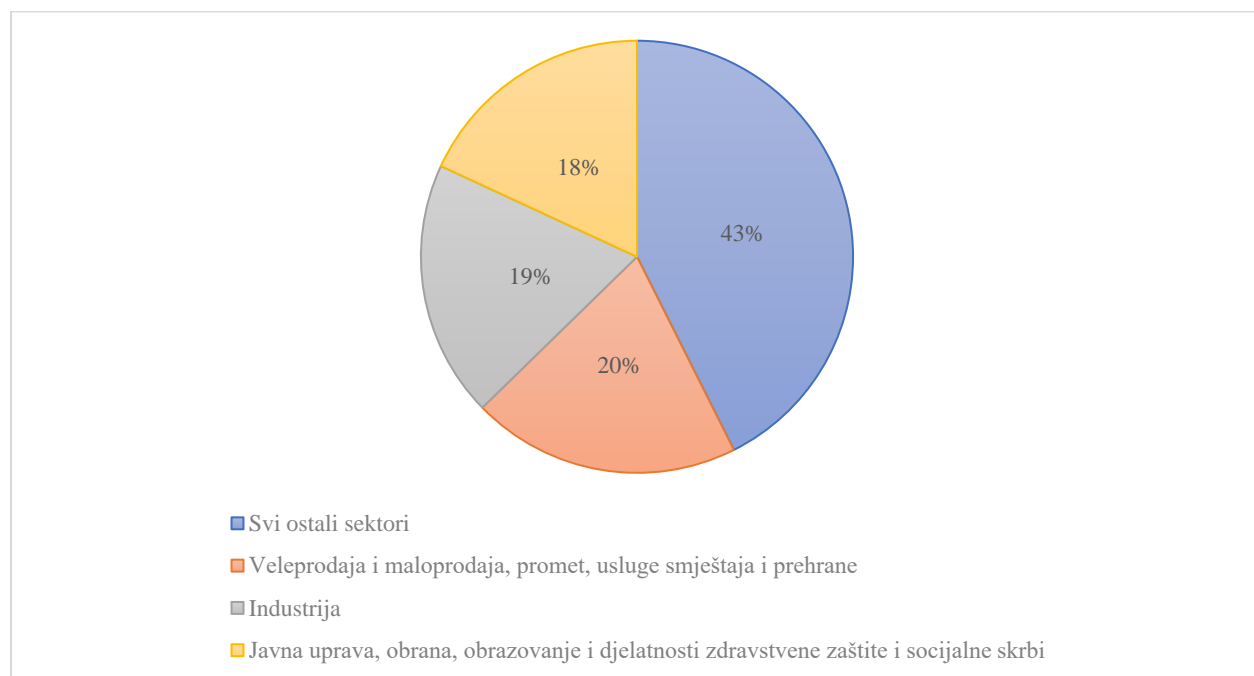
Prema Eurostatu (2020) BDP u Europskoj uniji 2018. je predstavljao 18,6 % svjetskog BDP-a, pritom je važno napomenuti da on obuhvaća 27 država, izraženo u tekućim cijenama, dok su Sjedinjene Američke Države i Kina bile iduća dva najveća gospodarstva, s udjelima od 24% i

15,9%. Japan je bio četvrto gospodarstvo sa 5,8% BDP-a, a nakon njega bile su Ujedinjena Kraljevina te Indija.

3.5.2. Trgovina i gospodarstvo republike hrvatske

Prema Službenoj stranici Europske unije (2023) sektori koji su bili najznačajniji za hrvatsko gospodarstva u 2020. godini bili su veleprodaja i maloprodaja, usluge smještaja, promet, usluge prehrane, javna uprava, obrazovanje, obrana, industrija i djelatnosti koje obuhvaćaju zdravstvenu zaštitu, ali isto tako i socijalna skrb.

Grafikon 4: Najvažniji sektori hrvatskog gospodarstva 2020. godine.

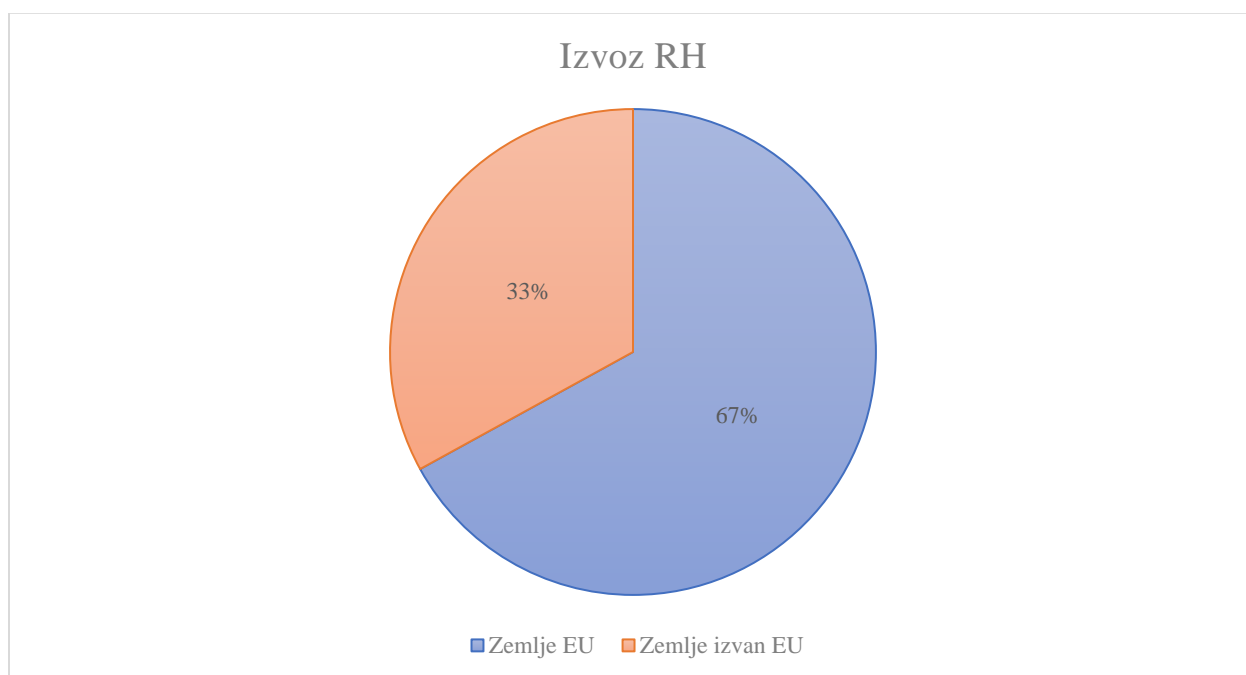

Izvor: Izrada autora prema podacima Službene stranice Europske unije (2023). Dostupno na: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles/croatia_hr, pristupljeno: 24.05.2023.

Kako navodi Staničić (2005), najveći problemi Hrvatske s inozemstvom, dok ona još nije bila članica Europske unije, bili su niska razina izvoza roba i prevelika vanjska zaduženost, ističe da s obzirom na to da robni izvoz čini samo 43% robnog uvoza, on bi trebao rasti više nego dva puta brže od uvoza da se ne povećava deficit robne razmjene. Do 2003. nije bilo tako i taj se deficit ponovno približio razini od 30% BDP-a. To je bio rezultat sporijeg rasta robnog izvoza od rasta BDP-a, pa je udjel izvoza roba u BDP-u smanjen sa 24,8% na 21,8%, dok je u isto vrijeme uvoz narastao s 42,2% na 49,2%.

Sljedećim grafikonima prikazat će se stanje uvoza i izvoza Republike Hrvatske 2020. godine, kada je ona već nekoliko godina članica Europske unije.

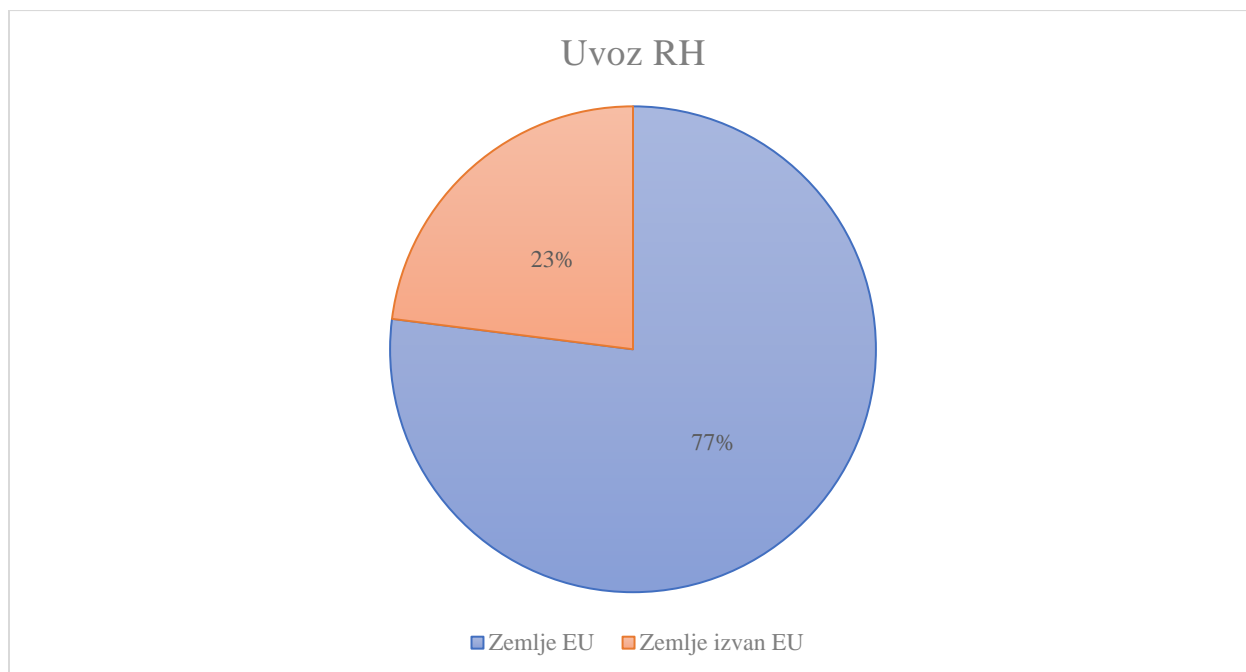
Grafikon 5: Izvoz Republike Hrvatske 2020. godine.

Izvor: Izrada autora prema podacima Službene stranice Europske unije (2023). Dostupno na: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles/croatia_hr, pristupljeno: 24.05.2023.

Prema grafikonu moguće je uočiti da Republika Hrvatska izvozi svoje proizvode i usluge najviše u zemlje EU, čak 67%. Prema podacima Službene stranice Europske unije (2023), Hrvatska je od tih ukupnih 67% najviše izvozila u Njemačku (13%), Italiju (12%) i Sloveniju (10%). Kada se s druge strane govori o zemljama koje nisu unutar EU, najviše se izvozi u Bosnu i Hercegovinu (9%) i u Srbiju (5%).

Grafikon 6: Uvoz Republike Hrvatske 2020. godine.

Izvor: Izrada autora prema podacima Službene stranice Europske unije (2023). Dostupno na: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles/croatia_hr, pristupljeno: 24.05.2023.

Kako navodi službena stranica Europske unije (2023), Hrvatska isto tako najviše i uvozi iz zemalja članica EU. Od ukupnih 77% uvoza iz država članica EU 2020. godine, 15% je iz Njemačke, 12% iz Italije i 11% iz Slovenije. A s druge strane, kada je riječ o zemljama izvan EU, 5% uvozi se iz Kine, a 3% iz Bosne i Hercegovine.

Eliminacija carinskih barijera imala je značajan utjecaj na Republiku Hrvatsku, kao dio EU, Hrvatska je oslobođena carinskih davanja i kvota prilikom izvoza svojih proizvoda u druge zemlje članice. To može poboljšati konkurentnost hrvatskih proizvoda na europskom tržištu i olakšati izvoz. Važno je napomenuti da su uvoz i izvoz složeni procesi koji ovise o mnogim čimbenicima, uključujući i vanjske ekonomske uvjete, konkurenciju, trgovinske politike te unutarnje kapacitete i konkurentnost hrvatskih tvrtki. A ulazak u EU pružio je određene prednosti i poticaje.

4. Jedinstveno tržište Europske unije

Jedinstveno tržište Europske unije ekonomski je koncept koji se odnosi na slobodno kretanje roba, usluga, kapitala i ljudi unutar EU bez prepreka poput carina, kvota ili raznih administrativnih ograničenja. Osnovna svrha jedinstvenog tržišta je stvaranje otvorenog i konkurentnog ekonomskog prostora između država članica EU. Jedinstveno tržište EU zasniva se na četiri slobode: sloboda kretanja roba, sloboda kretanja kapitala, sloboda kretanja usluga i zatim sloboda koja se očituje u kretanju ljudi. To znači da tvrtke mogu slobodno trgovati svojim proizvodima i uslugama unutar EU, građani imaju pravo slobodno putovati, raditi i studirati u drugim državama članicama, a investitori mogu slobodno ulagati svoj kapital na različitim tržištima unutar EU. Jedinstveno tržište EU ima brojne prednosti. Omogućuje veći izbor i konkurenciju za potrošače, potiče ekonomski rast i razvoj te olakšava trgovinu među državama članicama. Također pruža mogućnosti za poslovnu ekspanziju, otvaranje novih tržišta i pristup većem broju potrošača. Da bi se osigurala usklađenost s pravilima jedinstvenog tržišta, EU ima niz propisa i direktiva koje reguliraju trgovinu, zaštitu potrošača, konkurenciju, propise o carinskom postupanju i druge aspekte gospodarske aktivnosti.

4.1. Sloboda kretanja ljudi

Slobodno kretanje ljudi u kontekstu jedinstvenog tržišta Europske unije odnosi se na jedno od temeljnih načela EU koje omogućuje građanima država članica slobodno putovati, boraviti, raditi i studirati u drugim državama članicama EU-a. Ovo načelo, poznato kao sloboda kretanja, jedno je od četiri slobode Europske unije, uz slobodu kretanja roba, usluga i kapitala.

Prema Europskoj komisiji (2013) pravo slobodnog i neometanog kretanja jedno je od najuočljivijih i najvažnijih prednosti Europske unije za svakog građana kao pojedinca, ističe da je oko 13 milijuna građana Europske unije iskoristili to pravo i odlučilo svoj život provoditi u nekoj drugoj, samostalno izabranoj, državi članici, isto tako da građani EU iz različitih razloga, bilo poslovnih ili isključivo iz zabave, u jednoj godini odputuju više od milijardu puta u neku od država članicu EU bez ikakvih provjera u schengenskom prostoru ili se koriste brzim trakovima za graničnu kontrolu.

Sloboda kretanja ljudi unutar EU-a omogućena je nizom zakonodavnih mjera i sporazuma, uključujući:

1. Lisabonskim ugovorom, ugovorom koji se odnosi na funkcioniranje: U ovom ugovoru članovi EU su se obvezali na princip slobode kretanja.
2. Schengenski sporazum: Većina država članica EU i neke pridružene zemlje potpisale su Schengenski sporazum koji omogućuje ukidanje graničnih kontrola između njih. Putnici mogu putovati unutar Schengenskog prostora bez potrebe za putovnicama ili vizama.
3. Direktiva o slobodi kretanja radnika: Ova direktiva jamči pravo građanima EU-a da slobodno traže zaposlenje i rade u drugim državama članicama, bez diskriminacije na temelju državljanstva.
4. Direktiva o pravu boravka: Ova direktiva omogućuje građanima EU-a i njihovim obiteljima da žive u drugim državama članicama EU-a pod određenim uvjetima.

Europska komisija (2013) Schengenski prostor je okarakterizirala kao zonu koja se nalazi u Europskoj uniji i u kojoj nema unutarnjih graničnih kontrola.

Schengenski sporazum potpisan je 1985. godine i predstavlja važan korak prema ostvarenju slobode kretanja unutar Europske unije. Sporazum je dobio ime po malenom luksemburškom gradiću Schengenu, gdje je prvobitno potpisan. Glavni cilj Schengenskog sporazuma bio je postupno ukidanje unutarnjih graničnih kontrola među državama potpisnicama. Sporazum je izravno utjecao na slobodu kretanja ljudi na sljedeće načine: omogućio je eliminaciju unutarnjih granica između država potpisnica, pojačao je mobilnost, povećao sigurnost.

4.2. Sloboda kretanja robe

Slobodno kretanje robe je jedna od ključnih sloboda unutar jedinstvenog tržišta Europske unije. To znači da se robe mogu slobodno prevoziti, prodavati i kupovati između država članica EU bez carinskih ili trgovinskih prepreka. Slobodno kretanje robe osigurava nesmetanu trgovinu između zemalja članica, potiče konkurenciju i olakšava ekonomski rast.

Europski parlament (2022) navodi da se izvorno smatralo da je slobodno kretanje robe sastavni dio carinske unije država članica. To podrazumijeva eliminaciju carina, kvantitativnih ograničenja trgovine i sličnih mjera, te usvajanje zajedničke vanjske carinske tarife za članice Unije. Međutim, kasnije je naglasak prebačen na uklanjanje svih neuklonjenih prepreka kako bi se omogućilo potpuno slobodno kretanje robe, a cilj je bio stvaranje unutarnjeg tržišta

Ova sloboda utkana je prema nekoliko glavnih načela EU. Jedno od tih načela je "načelo o zabrani carina između država članica". To bi značilo da države članice ne mogu nametati carine ili druga ograničenja na uvoz robe iz drugih država članica. Osim toga, primjenjuje se i načelo "načelo o zabrani kvantitativnih ograničenja". To znači da države članice ne mogu ograničiti količinu robe koju druga država članica može uvesti.

4.3. Sloboda kretanja usluga

Sloboda kretanja usluga u okviru jedinstvenog tržišta Europske unije temeljni je princip koji omogućuje pružateljima usluga iz jedne države članice da posluju i pružaju usluge u drugim državama članicama bez nepotrebnih prepreka, s ciljem poticanja gospodarskog rasta i stvaranja radnih mjesta. Načelo slobode kretanja usluga zajamčeno je Ugovorom o funkcioniranju Europske unije (UFEU) i iskazuje se kroz zabranu diskriminacije temeljem državljanstva ili prebivališta u pružanju usluga. To znači da pružatelji usluga iz jedne države članice EU imaju pravo poslovati i pružati usluge u drugim državama članicama bez nepotrebnih administrativnih ili pravnih prepreka. Kako bi se osigurala sloboda kretanja usluga, EU je uspostavila niz pravila i postupaka. Na primjer, Direktiva o uslugama iz 2006. godine ima za cilj pojednostaviti postupke odobrenja i administrativne zahtjeve za pružanje usluga unutar EU-a. Ta direktiva također promiče transparentnost i suradnju između država članica kako bi se olakšalo poslovanje pružateljima usluga.

Prema Službenom listu Europske unije (2006) potrebno je ukloniti prepreke koje ometaju slobodno poslovanje i pružanje usluga unutar država članica te kretanje usluga između država koje su članice. Također, važno je osigurati pružateljima i korisnicima usluga pravnu sigurnost koja je ključna za stvarno ostvarivanje ovih osnovnih sloboda prema Ugovoru.

4.4. Sloboda kretanja kapitala

Sloboda kretanja kapitala jedno je od temeljnih načela Europske unije i osnovni stup europskog jedinstvenog tržišta. To načelo omogućava slobodan protok novca, ulaganja i financijskih instrumenata između država članica EU. Sloboda kretanja kapitala uređena je Ugovorom o funkcioniranju Europske unije (UFEU) i postepeno je uvedena kao jedan od stupova europske integracije.

Prema Tadinu (2012), sloboda kretanja kapitala među državama članicama Europske unije omogućuje pojedincima i pravnim osobama da slobodno premještaju kapital u bilo koju državu članicu, obavljaju plaćanja i sudjeluju u poslovnim aktivnostima na tom području.

Otvoreno financijsko tržište olakšava ulaganja, omogućuje razmjenu znanja i tehnologije te potiče inovacije i konkurenciju.

Kako ističu Kandžija i Cvečić (2011) za građane Europske unije to nosi sljedeće povlastice:

- otvaranje računa u bankama, kao i štednje u bankama u inozemstvu,
- mogućnost dobivanja bankarskih i hipotekarnih zajmova te usluga osiguranja u drugim zemljama članicama,
- pravo na kupnju dionica stranih poduzeća i ulaganje u njih,
- mogućnost kupnje nekretnina u svim drugim zemljama koje su članice.

4.4.1. Unija tržišta kapitala

Unija tržišta kapitala inicijativa je Europske unije koja ima za cilj stvaranje jedinstvenog, integriranog i učinkovitog tržišta kapitala unutar Europske unije.

„Unija tržišta kapitala ključna je za gospodarski rast i konkurentnost EU-a. Iznimno je važna i za provedbu ključnih politika EU-a: samo tržištem kapitala EU-a koje dobro funkcionira mogu se namaknuti dovoljna sredstva potrebna za poticanje oporavka nakon pandemije, zelene i digitalne tranzicije te strateške autonomije EU-a“ (Europsko vijeće, Vijeće Europske unije, 2023).

Kao glavni ciljevi Unije tržišta kapitala mogu se istaknuti sljedeći:

- Pобољшanje financiranja za poduzeća,
- poticanje ulaganja i investicijskih aktivnosti,
- jačanje financijske stabilnosti,
- uklanjanje prepreka i harmonizacija pravila.

4.4.2. Akcijski plan za uniju tržišta kapitala iz 2020.

Na dan 24. rujna 2020. objavljen je novi akcijski plan koji je usmjeren na ostvarivanje poboljšanja u dovršetku unije tržišta kapitala.

Komisija je u planu utvrdila niz zakonodavnih i nezakonodavnih mjera kojima se žele ostvariti tri ključna cilja:

- Pomoći europskim poduzećima da ostvare zeleni, digitalni, inkluzivni i otporni gospodarski oporavak putem poboljšanja pristupa financiranju.
- Osigurati dugoročnu osobnu štednju i ulaganja u EU, kako bi se povećala sigurnost financijskog sustava.
- Integrirati nacionalna tržišta kapitala u potpuno jedinstveno tržište radi stvaranja cjelovitog i ujedinjenog ekonomskog okvira unutar Europske unije

4.4.3. Paketi mjera za uniju tržišta kapitala

Postoje dva paketa mjera koje je Komisija objavila, jedan u studenom 2021. i drugi, kao dopunu, u prosincu 2022. godine.

Prvi paket mjera obuhvaća četiri zakonodavna prijedloga:

- „jedinstvenu pristupnu točku za ulagatelje (jedinstvena europska pristupna točka), koja objavljuje javne financijske informacije i informacije povezane s održivošću u vezi s poduzećima i investicijskim proizvodima u EU-u
- reviziju Uredbe o europskim fondovima za dugoročna ulaganja (ELTIF-i) radi poticanja dugoročnih ulaganja, uključujući ulaganja malih ulagatelja
- reviziju Direktive o upraviteljima alternativnih investicijskih fondova (AIFMD) kako bi se uskladila pravila povezana s fondovima koji daju zajmove poduzećima
- uspostavu konsolidiranog sustava objave podataka o trgovanju i podataka nakon trgovanja na razini EU-a revizijom Uredbe o tržištima financijskih instrumenata (MiFIR) i Direktive o tržištu financijskih instrumenata (MiFID II)“ (Europsko vijeće, Vijeće Europske unije, 2023).

Prvi paket o uniji tržišta kapitala Komisija je dopunila dodatnim paketom.

„Paket iz 2022. sastoji se od zakonodavnih prijedloga o:

- izmjeni Uredbe o infrastrukturi europskih tržišta (EMIR) kako bi usluge poravnanja u EU-u postale privlačnije i otpornije, čime bi se poboljšala strateška autonomija EU-a i očuvala financijska stabilnost
- usklađivanju određenih aspekata propisa o nesolventnosti unutar EU-a kako bi se povećala učinkovitost i predvidljivost okvira, posebno za prekogranična ulaganja
- pravilima o uvrštavanju poduzeća na burzu, posebno malih i srednjih poduzeća (MSP-ovi), kako bi se smanjilo administrativno opterećenje i birokracija te poduzećima iz EU-a olakšao izlazak na burzu“ (Europsko vijeće, Vijeće Europske unije, 2023).

5. Funkcioniranje jedinstvenog tržišta

Jedinstveno tržište Europske unije predstavlja jedan od najznačajnijih postignuća europske integracije. Sastoji se od 27 država članica koje surađuju na stvaranju slobodnog, neograničenog i neometanog tržišta na području Unije. Funkcioniranje jedinstvenog tržišta igra ključnu ulogu u poticanju gospodarskog rasta, otvaranju tržišta, jačanju konkurentnosti i osiguravanju slobodnog kretanja roba, usluga, kapitala i radne snage.

Kako ističe Europsko vijeće (2023) jedinstveno tržište Europske unije omogućuje građanima EU-a da slobodno žive i rade u bilo kojoj zemlji članici, pružajući im izvrsne mogućnosti zapošljavanja. Potrošačima, pak, jedinstveno tržište nudi širok izbor visokokvalitetnih proizvoda i usluga, s povjerenjem da su ti proizvodi sigurni i ekološki prihvatljivi. Osim toga, jedinstveno tržište potiče trgovinu te EU čini važnim globalnim trgovinskim partnerom. Njegovo postojanje također potiče rast i konkurentnost, otvarajući europskim poduzećima nove prilike za pristup tržištu s 447 milijuna potrošača.

Jedinstveno tržište zahtijeva harmonizaciju zakonodavstva i regulacija kako bi se osigurala jednakost uvjeta poslovanja među državama članicama. EU je usvojila veliki broj direktiva i uredbi kako bi uskladila nacionalna pravila u područjima poput zaštite potrošača, zaštite okoliša, tržišnog natjecanja i intelektualnog vlasništva. Ovo smanjuje administrativno opterećenje za tvrtke koje posluju na jedinstvenom tržištu i olakšava njihovu prilagodbu različitim tržištima.

5.1. Industrijska strategija Europske unije

Prema PJR Consulting (2022) Europska komisija objavila je Europsku industrijsku strategiju u ožujku 2020. godine kao odgovor na poziv Europskog vijeća iz 2019. za sveobuhvatnom i dugoročnom strategijom za industrijsku politiku EU, te integriranim pristupom jačanju jedinstvenog tržišta. Strategija je predstavila niz mjera koje podržavaju sve dionike europske industrije, uključujući velike i male tvrtke, inovativne startup-e, istraživačke centre, pružatelje usluga, dobavljače i socijalne partnere.

Također su utvrđena sljedeća ključna načela transformacije europske industrije:

- Osiguranje industriji stabilnosti i sigurnosti: razvoj dobro povezanog i sve više digitaliziranog jedinstvenog tržišta.
- Održavanje jednakih tržišnih uvjeta na globalnoj razini za osiguranje pravednog natjecanja.
- Pružanje podrške industrijskoj tranziciji prema postizanju klimatske neutralnosti.
- Razvijanje gospodarstva s naglaskom na kružnu ekonomiju.
- Poticanje inovacija u industriji i integracija inovativnog duha.
- Unaprjeđenje vještina i prekvalifikacija radne snage kako bi bili spremni za nove zahtjeve tržišta.
- Ulaganje u tranziciju i pružanje financijske potpore za uspješnu provedbu promjena.

Budući da je Strategija objavljena svega jedan dan ranije nego što je Svjetska zdravstvena organizacija proglasila pandemiju COVID-19, Europska komisija je u svibnju 2021. godine predstavila ažuriranu Strategiju. Ona ima za cilj ubrzati oporavak i ojačati otvorenu stratešku autonomiju Europe temeljem novih spoznaja izvučenih iz ove krize. Ažurirana Strategija naglašava sljedeća područja:

- Jačanje otpornosti jedinstvenog tržišta,
- rješavanje problema strateške ovisnosti EU-a,
- ubrzavanje dvostruke tranzicije.

5.2. Otpornost zajedničkog tržišta Europske unije

Otpornost zajedničkog tržišta Europske unije odnosi se na njegovu sposobnost da se suoči s izazovima, krizama i promjenama te da održi stabilnost i funkcioniranje unatoč tim utjecajima. Jačanje otpornosti zajedničkog tržišta ključno je za osiguranje dugoročnog uspjeha i prosperiteta europskog gospodarstva.

„U zaključcima Europskog vijeća kao ključan je cilj Unije utvrđeno postizanje strateške autonomije, uz istodobno očuvanje otvorenog gospodarstva. Strateška autonomija široko se definira kao smanjenje vanjske ovisnosti u strateškim područjima. EU je poduzeo mjere za

povećanje otpornosti jedinstvenog tržišta, održavanje ulaganja i pružanje potpore poduzećima“ (Europsko vijeće, 2023).

5.3. Praćenje zajedničkog tržišta Europske unije

Praćenje zajedničkog tržišta Europske unije ključno je za evaluaciju njenog funkcioniranja, identifikaciju izazova i mogućnosti te za informirano donošenje politika. Europska unija koristi različite mehanizme i alate za praćenje i analizu stanja na tržištu.

Europsko vijeće (2023) navodi da je Komisija 2021. godine, nakon što je Vijeće zatražilo procjenu otpornosti jedinstvenog tržišta, objavila prvo godišnje izvješće o jedinstvenom tržištu. U tom izvješću su analizirane posljedice krize na jedinstveno tržište, uključujući 14 industrijskih ekosustava. Također, izvješće sadrži ključne pokazatelje uspješnosti za analizu gospodarskog razvoja i praćenje napretka koji je postignut. U veljači 2022. Europska komisija je predstavila drugo godišnje izvješće o jedinstvenom tržištu. U tom izvješću se opisuje stanje jedinstvenog tržišta, a posebna pažnja usmjerava se oporavku gospodarstva koje je uzdrmano bolešću COVID-19. Identificirane su i potrebe za ulaganjima koja bi pomogla u jačanju otpornosti jedinstvenog tržišta. Godišnjim izvješćem o jedinstvenom tržištu koje je objavljeno u siječnju 2023. obilježava se 30. obljetnica jedinstvenog tržišta. U tom izvješću se analizira uloga jedinstvenog tržišta u sadašnjem geopolitičkom kontekstu i opisuje kako jedinstveno tržište povećava konkurentnost Europske unije te doprinosi zelenoj i digitalnoj tranziciji.

5.4. Uloga vijeća u produblivanju jedinstvenog tržišta

Prema Europskom vijeću (2023) ono ima ulogu postavljanja političkih smjernica za politike Europske unije. U novom strateškom programu za EU za razdoblje 2019. - 2024., koji je usvojilo Europsko vijeće, naglašeno je jedinstveno tržište kao ključno sredstvo za razvoj ekonomske osnove EU-a. U tom programu, vođe Europske unije također su izrazile potrebu za integriranim pristupom koji bi povezoao sve relevantne politike i uklonio preostale nepotrebne prepreke.

Europsko vijeće (2023) navodi da je u posljednjim godinama svijet postao sve nesigurniji, složeniji i podložniji brzim promjenama, što stvara kako prilike, tako i izazove. Tijekom sljedećih pet godina, Europska unija ima sposobnost i namjeru ojačati svoju ulogu u tom dinamičnom okruženju. S partnerima, bit će odlučnija i usmjerenija, temeljeći se na svojim vrijednostima i prednostima našeg modela. To je jedini učinkovit način kojim bi se mogao oblikovati budući svijet, promovirati interesi građana, poduzeća i društava te zaštititi način života. Ističe da ovaj Strateški program pruža opći okvir i smjernice za takav odgovor. Njegov cilj je usmjeriti rad institucija EU u idućih pet godina. Program se fokusira na četiri ključna prioriteta:

- Zaštita građana i sloboda: Važno je osigurati sigurnost, zaštititi prava građana i promovirati vladavinu prava. Povećanje otpornosti društva na prijetnje i jačanje sigurnosti na unutarnjim i vanjskim granicama EU prioritet su.
- Razvoj snažne i dinamične gospodarske osnove: EU želi poticati inovacije, digitalizaciju, konkurentnost i održivi gospodarski rast. Stvaranje uvjeta za poduzetništvo, ulaganja u istraživanje i razvoj, te poticanje tržišne konkurencije ključni su elementi ovog prioriteta.
- Izgradnja po pitanju klime neutralne, zelene, pravedne i socijalne Europe: EU ima ambiciozne ciljeve u borbi protiv klimatskih promjena, zaštiti okoliša i osiguravanju održivog razvoja. Ovaj prioritet uključuje smanjenje emisija stakleničkih plinova, povećanje obnovljivih izvora energije i stvaranje pravedne tranzicije koja uključuje sve društvene skupine.
- Promicanje europskih interesa i vrijednosti na globalnoj razini: EU će nastaviti zagovarati multilateralizam, ljudska prava, demokraciju i međunarodni mir. Jačanje partnerstava s drugim zemljama i organizacijama te promicanje europskih interesa i vrijednosti na međunarodnoj pozornici ključni su aspekti ovog prioriteta.

6. Jedinstveno tržište kao ključan čimbenik zelene i digitalne tranzicije

Jedinstveno tržište igra ključnu ulogu u poticanju zelene i digitalne tranzicije u Europskoj uniji. Kao ključan čimbenik zelene tranzicije, jedinstveno tržište promiče održivost kroz poticanje ekološki prihvatljivih praksi i tehnologija. Kroz harmonizaciju propisa i normi, olakšava se razvoj i primjena inovativnih rješenja za zaštitu okoliša, smanjenje emisija stakleničkih plinova te održivo korištenje resursa. Na primjer, jedinstveno tržište potiče trgovinu obnovljivim izvorima energije, energetske učinkovitost i recikliranje, stvarajući poticajno okruženje za zelene tehnologije i poslovne modele. Također, jedinstveno tržište igra važnu ulogu u digitalnoj tranziciji. Omogućuje slobodan protok podataka, što je ključno za razvoj digitalnih usluga i inovacija. Harmonizirani propisi i norme olakšavaju prekograničnu trgovinu digitalnim proizvodima i uslugama te potiču digitalno povezivanje i suradnju unutar EU-a. To podržava rast digitalnog gospodarstva, potiče digitalnu transformaciju industrije i društva te stvara nove mogućnosti za poduzeća i građane.

6.1. Zeleno jedinstveno tržište

Boromisa (2020) navodi da Europski zeleni plan predstavlja ključni strateški razvojni plan za Europsku uniju (EU) do 2030. Njegova provedba trebala bi biti visoko prioritarna i u Hrvatskoj.

Kako ističe (Boromisa, 2020) praćenje i provedba Europskog zelenog plana bit će integrirani u godišnji ciklus koordinacije gospodarske i proračunske politike u Europskoj uniji, poznat kao europski semestar. Europski semestar pruža smjernice državama članicama prije nego što se odluči o politikama i mjerama na nacionalnoj razini.

Prema (Vuković i Šimleša, 2020) samo tehnološki napredak nije dovoljan za brzo usvajanje tehnoloških promjena i njihovu stvarnu primjenu. Prije svake značajne tehnološke promjene, treba prevladati mnoge društvene, organizacijske i institucionalne izazove te postići društveni konsenzus i spremnost za promjene. Za to je potreban novi način razmišljanja i viša razina svijesti o osobnoj i društvenoj odgovornosti. Da bi nove tehnologije zaista zaživjele, potrebno je uspostaviti novi lanac vrijednosti koji će povezati sve dionike u inovacijskom procesu - od projektiranja, dizajna, proizvodnje i pripreme sirovina, do tehnoloških rješenja, stručnosti, sustava podrške i svih drugih elemenata koji čine neku tehnologiju učinkovitom. Za to je potrebna sustavna podrška javnog

sektora, dobro osmišljene politike, uvođenje regulatornih instrumenata i stvaranje poticajnog okruženja za zeleno poduzetništvo. Također, ključno je veće uključivanje poslovnog sektora, lokalnih zajednica, organizacija civilnog društva i svih onih koji imaju kapacitet za doprinos stvarnoj promjeni. Unatoč svim izazovima, zelena ekonomija je ekonomija budućnosti i za nekoliko desetljeća će postati standard poslovanja. Kao dio europske zajednice, Hrvatska ima priliku sudjelovati i oblikovati nove obrasce ponašanja i poslovanja.

Prema istraživanju Mačkića i suradnika iz 2020. godine, kako bi se osigurala održivost, identificirana su tri ključna društveno-ekonomska područja koja zahtijevaju transformaciju:

- (1) proizvodnja hrane (obrađa zemlje i vodni resursi),
- (2) infrastruktura i građevinarstvo, te
- (3) energetika i rudarstvo.

Prema (Europsko vijeće, 2023) paketom „Spremni za 55 %” ambicije zelenog plana prenose se u zakonodavstvo. On se sastoji od niza međusobno povezanih prijedloga za izmjenu zakonodavstva u područjima klime, energetike i prometa, te za uvođenje novih zakonodavnih inicijativa s ciljem usklađivanja propisa EU-a s ambicioznim klimatskim ciljevima.

Sljedećim tabličnim prikazom ističu se inicijative zelenog plana te njihova kratka pojašnjenja i ciljevi.

Tablica 3: Inicijative obuhvaćene zelenim planom

Europski zakon o klimi	Postizanje klimatske neutralnosti do 2050. Smanjenje neto emisije stakleničkih plinova za barem 55%.
Strategija EU-a za prilagodbu klimatskim promjenama	Društvo otporno na klimatske promjene do 2050.
Strategija EU-a za bioraznolikost	Doprinos oporavku bioraznolikosti u Europi do 2030.

Strategija „od polja do stola“	Prelazak postojećeg prehrambenog sustava na održiv model.
Europska industrijska strategija	Podupiranje industrije u njezinoj ulozi akceleratora i pokretača promjena.
Akcijski plan za kružno gospodarstvo	Odvajanje gospodarskog rasta od iskorištavanja resursa.
Baterije i otpadne baterije	Prenamjena baterija i recikliranje.
Pravedna tranzicija	Potporna regijama koje su najviše pogođene prijelazom na nisko ugljično gospodarstvo.
Čista, cjenovno pristupačna i sigurna energija	Dekarbonizacija energetskog sektora-
EU-ova strategija održivosti u području kemikalija	Bolje zaštita zdravlja, jačanje konkurentnosti industrije, podupiranje netoksičnog okoliša.
Strategija za šume i uvoz proizvoda koji nisu povezani s krčenjem šuma	3 milijuna novih stabala do 2030.

Izvor: izrada autora prema podacima Europskog vijeća (2023). Dostupno na:

<https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/green-deal/> , pristupljeno: 30.05.2023.

6.2. Ekološki dizajn za održive proizvode

Prema izvješću Europske komisije iz 2023. godine, predstavljenom 30. ožujka 2022., ključna inicijativa za postizanje ekološki održivijih i kružnih proizvoda je prijedlog nove uredbe o ekološkom dizajnu. Ovaj prijedlog proširuje postojeću Direktivu o ekološkom dizajnu, koja se do sada odnosila samo na proizvode povezane s energijom.

Novi prijedlog stvara okvir za postavljanje zahtjeva za ekodizajn u određenim skupinama proizvoda kako bi se znatno poboljšala njihova cirkularnost, energetska učinkovitost i drugi aspekti ekološke održivosti. Ova nova regulativa omogućit će postavljanje zahtjeva za performanse i podatke gotovo za sve kategorije fizičkih proizvoda koji se stavljaju na tržište EU. Također, za skupine proizvoda s dovoljno zajedničkih karakteristika, ovaj okvir omogućuje uspostavljanje horizontalnih pravila.

Također, (Europska komisija, 2023) navodi da će okvir omogućiti postavljanje širokog raspona zahtjeva, uključujući:

- trajnost proizvoda, mogućnost ponovne upotrebe, nadogradivosti i mogućnosti popravka
- prisutnost tvari koje inhibiraju cirkularnost
- učinkovitost energije i resursa
- reciklirani sadržaj
- ponovna proizvodnja i recikliranje
- ugljični i ekološki otisci
- informacijske zahtjeve, uključujući digitalnu putovnicu proizvoda.

6.3. Digitalno jedinstveno tržište

Prema Knežević i Glavurdić (2018) države i institucije Europske unije reagiraju na suvremene trendove digitalizacije koji zahvaćaju gotovo sve sfere ljudskog života, posebno poslovno okruženje, stvaranjem Jedinstvenog digitalnog tržišta. Podaci o trgovini putem interneta u Republici Hrvatskoj i Europskoj uniji, kao i informacije o nacionalnoj i prekograničnoj online kupovini unutar EU, ukazuju na potrebu i prostor za uspostavom takvog tržišta.

Prema Europskom parlamentu (2023) otvorenje jedinstvenog digitalnog tržišta omogućuje različite prednosti koje poboljšavaju pristup informacijama, povećavaju učinkovitost kroz smanjenje troškova transakcija, smanjuju potrebu za fizičkim proizvodima i time smanjuju ekološki otisak. Također, pruža mogućnosti za implementaciju naprednih poslovnih i administrativnih modela. Rast elektroničke trgovine donosi konkretnu korist za potrošače, omogućujući povećanje prekogranične trgovine i olakšavanje uspoređivanja ponuda. Proizvodi se znato većom brzinom razvijaju, njihove cijene su značajno niže, izbor je veći, a što se tiče kvalitete robe i usluga, ona je također poboljšana. Nadalje, proširenje e-uprave uslugama za stanovnike i tvrtke u EU-u olakšava ispunjavanje obveza putem interneta te olakšava pristup radnim mjestima i poslovnim prilikama.

Sljedećom slikom prikazana je pripremljenost zemalja članica za jedinstveno digitalno tržište.

Slika 1: Pripremljenost država članica za jedinstveno digitalno tržište

Izvor: Autor obradio i prilagodio prema: Knezović (2020)

Knezović (2020) ističe da su u 2019. godini, uspješne zemlje EEA-a uključivale Latviju, Cipar, Dansku, Estoniju, Finsku i Slovačku, dok su najmanja poboljšanja zabilježena u Austriji, Francuskoj, Italiji i Španjolskoj. Hrvatska je među rijetkim članicama koje nemaju crvenu (ispodprosječnih) oznaku, što ukazuje na pozitivne rezultate u tom razdoblju.

7. Program za jedinstveno tržište EU 2021. - 2027.

U travnju 2021., program EU-a za jedinstveno tržište za razdoblje od 2021. do 2027. donesen je od strane Vijeća i Europskog parlamenta uz kupan proračun programa od 4,2 milijarde eura.

Europska komisija (2023) ističe da je jedinstveno tržište u središtu europskog projekta, omogućuje građanima da žive, rade i putuju gdje god žele, a potrošačima nudi zaštitu, sigurnost i veći izbor po nižim cijenama. Ali ispravno funkcioniranje jedinstvenog tržišta nije zadano. Tek se treba ostvariti u brojnim područjima, au drugima bi koristi mogle biti značajnije. Jedinstveno tržište koje pravilno funkcionira bit će ključno za oporavak Europe od krize izazvane COVID-19 i za pomoć zelenim i digitalnim prijelazima svih europskih industrijskih ekosustava. To zahtijeva pažljivo osmišljeno, implementirano i primjenjivano zakonodavstvo EU-a u svim sektorima, uključujući financijske usluge, borbu protiv pranja novca, slobodno kretanje kapitala, zaštitu potrošača i zdravlje ljudi, životinja i biljaka. Ojačano upravljanje jedinstvenim tržištem ključno je, kao i učinkovita i djelotvorna koordinacija zajedničkog djelovanja između Komisije i država koje su članice. U svim tim područjima, djelovanje na razini EU-a ključno je za pravilno rješavanje prekograničnih pitanja, osiguranje odgovarajuće koordinacije intervencija i napredak prema zajedničkim ciljevima EU-a.

7.1. Misija i ciljevi

Europska komisija (2023) novi da program jedinstvenog tržišta ima sljedeću misiju:

- pomoći u osiguravanju pravilnog funkcioniranja jedinstvenog tržišta za robu i usluge, sa zakonodavstvom koje odgovara svrsi, uključujući područja financijskih usluga, borbe protiv pranja novca, slobodnog kretanja kapitala, zaštite potrošači i zdravlje životinja i biljaka;
- osigurati statistike koje su na visokoj razini kvalitete za sve politike EU-a; i
- koordinirati stvaranje kapaciteta za kolektivne inovacije između Komisije i država koje su članice EU.

Kao ciljeve programa Europska komisija (2023) navodi:

- bolje funkcioniranje unutarnjeg tržišta, uključujući kroz poboljšani nadzor tržišta;
- poboljšanje konkurentnosti i održivosti poslovanja, posebno malih i srednjih poduzeća;
- povećanje standardizacije, uključujući potporu razvoju visokokvalitetnog financijskog i nefinancijskog izvješćivanja i revizijskih standarda;
- osiguravanje visoke razine zaštite potrošača i sigurnosti proizvoda te promicanje interesa potrošača, uključujući financijske usluge;
- doprinos visokoj razini zdravlja ljudi, životinja i biljaka u cijelom prehrambenom lancu; i
- stvaranje i priopćavanje visokokvalitetnih statističkih podataka o Europi.

7.2. Provedba programa

Glavna uprava Komisije koja će biti odgovorna za provedbu programa jedinstvenog tržišta uključuje:

- Glavnu upravu za unutarnje tržište, industriju, poduzetništvo i mala i srednja poduzeća,
- Glavnu upravu za tržišno natjecanje,
- Glavnu upravu za financijsku stabilnost, financijske usluge i uniju tržišta kapitala,
- Glavnu upravu za poreze i carinsku uniju,
- Glavnu upravu za zdravlje i sigurnost hrane,
- Glavnu upravu za pravosuđe i potrošače i Eurostat.

Europska komisija (2023) ističe da će dvije izvršne agencije provoditi dijelove programa, naime Europska zdravstvena i digitalna izvršna agencija, za aktivnosti koje se tiču zaštite zdravlja ljudi, životinja i biljaka duž hranidbenog lanca i podupiranje dobrobiti životinja i Europsko vijeće za inovacije i Izvršno vijeće za mala i srednja poduzeća Agencija za aktivnosti vezane uz konkurentnost poduzeća i malih i srednjih poduzeća, te neke od aktivnosti vezanih uz standardizaciju i promicanje interesa potrošača.

7.3. Budžet programa

Za Program za jedinstveno tržište Europske unije za razdoblje od 2021. do 2027. godine izdvojeno je ukupno 4246.7 milijuna eura, a kako je taj novac raspoređen po godinama, može se vidjeti na sljedećem tabličnom prikazu.

Tablica 4: Budžet programa za jedinstveno tržište 2021.-2027.

U mil.eura	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	UKUPNO
Financijski program	583.1	613.5	592.8	601.1	610.2	619.6	626.3	4246.7

Izvor: Izrada autora prema Europskoj komisiji (2023). Dostupno na:

<https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/deeper-single-market/> , pristupljeno: 01.06.2023.

8. Zaključak

Europska unija značajno osnažuje svoje države članice te ulaže veliki napor kako bi one maksimalno napredovale. I Republici Hrvatskoj je ulazak u Europsku uniju 2013. godine također donio velike koristi.

Jedinstveno tržište ključ je za rast europskog gospodarstva i integracije te pruža brojne koristi za građane, poduzeća i države članice. Pozitivni učinci mogu se očitovati u svim područjima. Jedinstveno tržište EU uklanja prepreke trgovini između država članica, omogućujući slobodno kretanje roba, usluga, kapitala i radne snage. Jedinstveno tržište EU potiče ekonomski rast i razvoj. Kroz financijske programe i fondove EU, poput Europskog fonda za regionalni razvoj i Kohezijskog fonda, potiču se investicije u infrastrukturu, istraživanje, inovacije i razvoj regija u EU. To doprinosi uravnoteženom regionalnom razvoju, povećanju konkurentnosti poduzeća te jačanju ekonomije EU kao cjeline.

Digitalna ekonomija sve više postaje glavni pokretač gospodarske aktivnosti, a digitalne tehnologije omogućavaju inovacije, razvoj novih industrija i povećanje produktivnosti. Integrirano digitalno tržište olakšava pristup novim tržištima, povećava konkurenciju i potiče ulaganja u digitalne tehnologije.

Zeleno jedinstveno tržište također ima iznimnu važnost u suvremenom svijetu, kako bismo se suočili s globalnim izazovima klimatskih promjena i postigli održivu budućnost.

Program za jedinstveno tržište za razdoblje od 2021. do 2027. trebao bi donijeti mnoge koristi. Programom će se unaprijediti upravljanje jedinstvenim tržištem Europske unije, što će rezultirati boljim funkcioniranjem unutarnjeg tržišta. To će se postići putem različitih mjera koje obuhvaćaju poboljšanje nadzora tržišta, pružanje potpore građanima i poduzećima u rješavanju njihovih problema, jačanje politike tržišnog natjecanja, povećanje konkurentnosti poduzeća, posebno malih i srednjih, razvoj učinkovitih europskih i međunarodnih normi za financijsko i nefinancijsko izvještavanje i reviziju, pružanje veće zaštite potrošačima te održavanje visoke razine sigurnosti hrane.

Literatura

1. Boromisa, A.M. (2020). Klimatske promjene, energija i okoliš: Tko će i kako provoditi europski zeleni plan? Dostupno na: https://irmo.hr/wpcontent/uploads/2020/11/Analiza_EUROPSKI-ZELENI-PLAN.pdf (pristupljeno 27.05.2023.)
- digitalno tržište. Dostupno na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/43/sveprisutno-jedinstveno-digitalno-trziste> (pristupljeno: 29.5.2023).
2. EU&JA (2023). Što je Europska unija? Dostupno na: https://op.europa.eu/webpub/com/eu-and-me/hr/WHAT_IS_THE_EUROPEAN_UNION.html (pristupljeno: 2.5.2023.)
3. European Commission (2022). Single Market Programme – Performance Programme for Single Market, Competitiveness of Enterprises, including Small and Medium-sized Enterprises, and European Statistics. Dostupno na: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/performance-and-reporting/programme-performance-overview/single-market-programme-performance_en#mff-2014-2020--food-and-feed (pristupljeno: 29.5.2023.)
4. European Commission (2023). Ecodesign for sustainable products. Dostupno na: https://commission.europa.eu/energy-climate-change-environment/standards-tools-and-labels/products-labelling-rules-and-requirements/sustainable-products/ecodesign-sustainable-products_en (pristupljeno: 19.5.2023.)
5. Europska komisija, (2013). Slobodno kretanje i život u Europi: vodič o pravima koja imate kao građanin EU-a. Dostupno na: <https://op.europa.eu/hr/publication-detail/-/publication/51cf67c4-a4ed-44a6-93cf-8120a7aa4c08>. (pristupljeno: 22.05.2023.)
6. Europski parlament (2022). Informativni članci o Europskoj uniji. Dostupno na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/38/slobodno-kretanje-robe> (pristupljeno: 24.05.2023.)
7. Europski parlament (2022). Informativni članci o Europskoj uniji. Sveprisutno jedinstveno
8. Europsko vijeće, Vijeće Europske unije (2023). Unija tržišta kapitala. Dostupno na: <https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/capital-markets-union/#plan> (pristupljeno: 23.05.2023.)

9. Eurostat (2023). Geopolitical entity. Dostupno na: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/key-facts-and-figures/life-eu_hr (pristupljeno: 15.5.2023.)
10. Fontaine, P. (2017). Europa u 12 lekcija. Dostupno na: http://publications.europa.eu/resource/cellar/a5ba73c6-3c6a-11e8-b5fe-01aa75ed71a1.0004.01/DOC_1 (Pristupljeno: 28.04.2023.)
11. Kandžija, V. i Cvečić, I. (2011). Ekonomija i politika Europske unije. Rijeka: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci.
12. Kesner Škreb, M. (2007). Institucije Europske unije. Financijska teorija i praksa, 31 (1), 73-75. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/12242> (pristupljeno 30.4.2023)
13. Knezović, G. (2020). Pripremljenost članica za jedinstveno digitalno tržište EU. Dostupno na: <https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fmreza.bug.hr%2Fpripremljenost-clanica-za-jedinstveno-digitalno-trziste-eu%2F&psig=AOvVaw2nXa3m4spzauZGS8WI5ut-&ust=1685717428982000&source=images&cd=vfe&ved=0CBEQjRxqFwoTCMDi0Peoov8CFQAAAAAdAAAAABAE> (pristupljeno: 1.6.2023.)
14. Knežević, D. i Glavurdić, I. (2018). Digitalizacija tržišta Europske unije: potencijal i mogućnosti koje donosi. Obrazovanje za poduzetništvo - E4E, 8 (Special issue/Posebno), 63-71. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/196934> (pristupljeno: 31.05.2023.)
15. Mačkić, V., Matutinović, I., Recher, V. (2020). Održivi razvoj u Republici Hrvatskoj i zeleni plan. Dostupno na: <https://www.bib.irb.hr/1134862> (pristupljeno: 30.05.2023.)
16. Ministarstvo pravosuđa i uprave (2023). Osnove sustava Europske unije. Dostupno na: <https://mpu.gov.hr/istaknute-teme/drzavni-strucni-ispit-22550/primjeri-pitanja-i-odgovora-za-provjeru-znanja/primjeri-pitanja-i-odgovora-za-srednju-strucnu-spremu/osnove-sustava-europske-unije/23044> (pristupljeno: 4.5.2023.)
17. PJR Consulting (2022). Europska industrijska strategija. Dostupno na: <https://pjr.hr/europska-industrijska-strategija/> (pristupljeno: 25.5.2023.)
18. Rudolf, D., Vrdoljak, I. (2005). Europska unija i Republika Hrvatska. Izvorni znanstveni članak. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/56357> (pristupljeno 29. travnja 2023)
19. Službena stranica Europske unije (2023). Osnovne činjenice i podaci. Dostupno na: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/key-facts-and-figures_hr (pristupljeno: 30.4.2023.)

20. Službena stranica Europske unije (2023). Simboli. Dostupno na: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/symbols_hr (pristupljeno: 29.4.2023.)
21. Službeni list Europske unije (2006). Direktiva 2006/123/EZ Europskog parlamenta i vijeća od 12. prosinca 2006. o uslugama na unutarnjem tržištu. Dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006L0123> (pristupljeno: 24.05.2023.)
22. Staničić, M. (2005). Dugo putovanje Hrvatske u EU. Zagreb naklada Ljevak.
23. Tadin, H. (2012). Europska unija – unutarnje tržište i porezi. Zagreb: HIT A d.o.o.
24. Tihomir, Ž. (2017). EU pismenost: Učimo o EU. Dostupno na: <https://gong.hr/wp-content/uploads/2021/05/Prirucnik-Ucimo-o-EU-19092019.pdf> pristupljeno (1.5.2023.)
25. Vuković, D., Šimleša, S. (2020). Dostupno na: <https://lag-baranja.hr/lag/images/EZP-Hr--LAG-Baranja--brosura-stranice.pdf> (pristupljeno: 30.5.2023.)

Popis slika

Slika 1: Pripremljenost država članica za jedinstveno digitalno tržište.....33

Popis tablica

Tablica 1: Države članice EU i godine pristupanja.....	9
Tablica 2: Države kandidatkinje i potencijalne države kandidatkinje.	10
Tablica 3: Inicijative obuhvaćene zelenim planom.....	30
Tablica 4: Budžet programa za jedinstveno tržište 2021.-2027.....	36

Popis grafikona

Grafikon 1: Površina država članica Europske unije.....	12
Grafikon 2: Broj stanovnika država članica Europske unije.	13
Grafikon 3: BDP po glavi stanovnika izražen u standardu kupovne moći.	14
Grafikon 4: Najvažniji sektori hrvatskog gospodarstva 2020. godine.	15
Grafikon 5: Izvoz Republike Hrvatske 2020. godine.	16
Grafikon 6: Uvoz Republike Hrvatske 2020. godine.	17